Fredag 17 september 1965

Årgång 134 - Nr 215 Pris 45 öre

GÖTEBORGS HANDELS- OCH SJÖFARTS-TIDNING

Raoul Wallenberg på sjukhus i Moskva 1961

NANNA SVARTZ ERHÖLL SENSATIONELL UPPGIFT

Erlander skrev till Chrusjtjov

Ny UD-vitbok om fåfänga försök

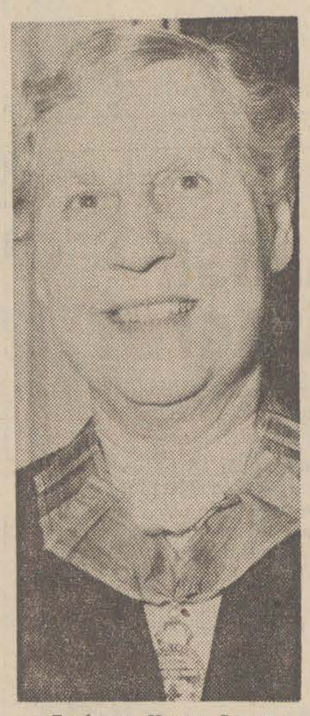

Professor Nanna Svartz.

Ett sensationellt vittnesmål av professor Nanna Svartz ingår i den nya vitbok om Wallenberg-affären som UD släppte ut på torsdagen. En framstående sovjetisk vetenskapsman lämnade i januari 1961 upplysningar till Nanna Svartz som enligt hennes tolkning innebar att Raoul Wallenberg fortfarande befann sig i livet och vårdades på sjukhus i Moskva. Vetenskapsmannen tog senare tillbaka uppgifterna då han kallats upp till ministerpresident Chrusjtjov i Kreml.

Professor Svartz uppgifter har bildat grundvalen för den svenska regeringens återkommande framställningar till sovjetregeringen de senaste åren. Sovjetunionen håller dock fast vid sin tidigare uppgift att Raoul Wallenberg avled i Sovjetunionen 1947.

— Vi har alltså inte nått det resultat vi eftersträvat, säger statsminister Erlander. Om nya fakta skulle komma i dagen är vi emellertid beredda att åter ta upp ärendet med de sovjetiska ledarna.

Utrikesnämnden behandlade Wallenberg-affären på torsdagen. Nämndens ledamöter ville först studera materialet innan de gick in på en ingående diskussion av det. Frågan tas upp vid nästa sammanträde, troligen om en vecka.

Den nu publicerade vitboken omfattar tiden 1957—1965. Under de åren gjorde svenska regeringen ett 15-tal framställningar i Wallenberg-affären. Chrusjtjov blev vid ett tillfälle uppenbart irriterad. Det var vid Sverige-besöket i juni förra året. Han sade att han "inte tänkte avlägga räkenskap för Stalin-tiden".

De spår efter Wallenberg som man tagit fasta på är enligt vitboken uppgifter av krigsfångar som släppts ur ryska fängelser. De har uppgett att Wallenberg någon gång efter 1947 överförts till fängelset i Vladimir nordost om Moskva.

Våren 1960 granskade förra justitieråden Gyllensvärd och Santesson förhörsmaterialet med de frisläppta fångarna. De förklarade sedan att man enligt svensk rätt kunde anse att Wallenberg sannolikt varit vid liv åtminstone i början av 1950-talet och då befunnit sig i Vladimir-fängelset. Antagandet innefattade dock inte full bevisning.

Genom Nanna Svartz' uppgifter 1961 vilka hon genast vidarebefordrade till regeringen kom Wallenberg-affären i ett nytt läge. Statsminister Erlander skrev ett brev till Chrusjtjov och begärde att Wallenberg skulle sändas hem, men sovjetledaren förklarade kategoriskt att han inte hade något nytt att tillägga.

Vitboken, som är på 57 sidor, redogör ingående för Nanna Svartz' förbindelser med den ryske vetenskapsmannen som alltmer kategoriskt förnekade det han sagt 1961. Nanna Svartz träffade sin sagesman flera gånger under åren 1961—65, samtidigt som svenska regeringen upprepade gånger tog upp Wallenberg-affären i framställningar till Sovjet-regeringen och vid personliga samtal.

Se sidorna 4, 8 och 9.

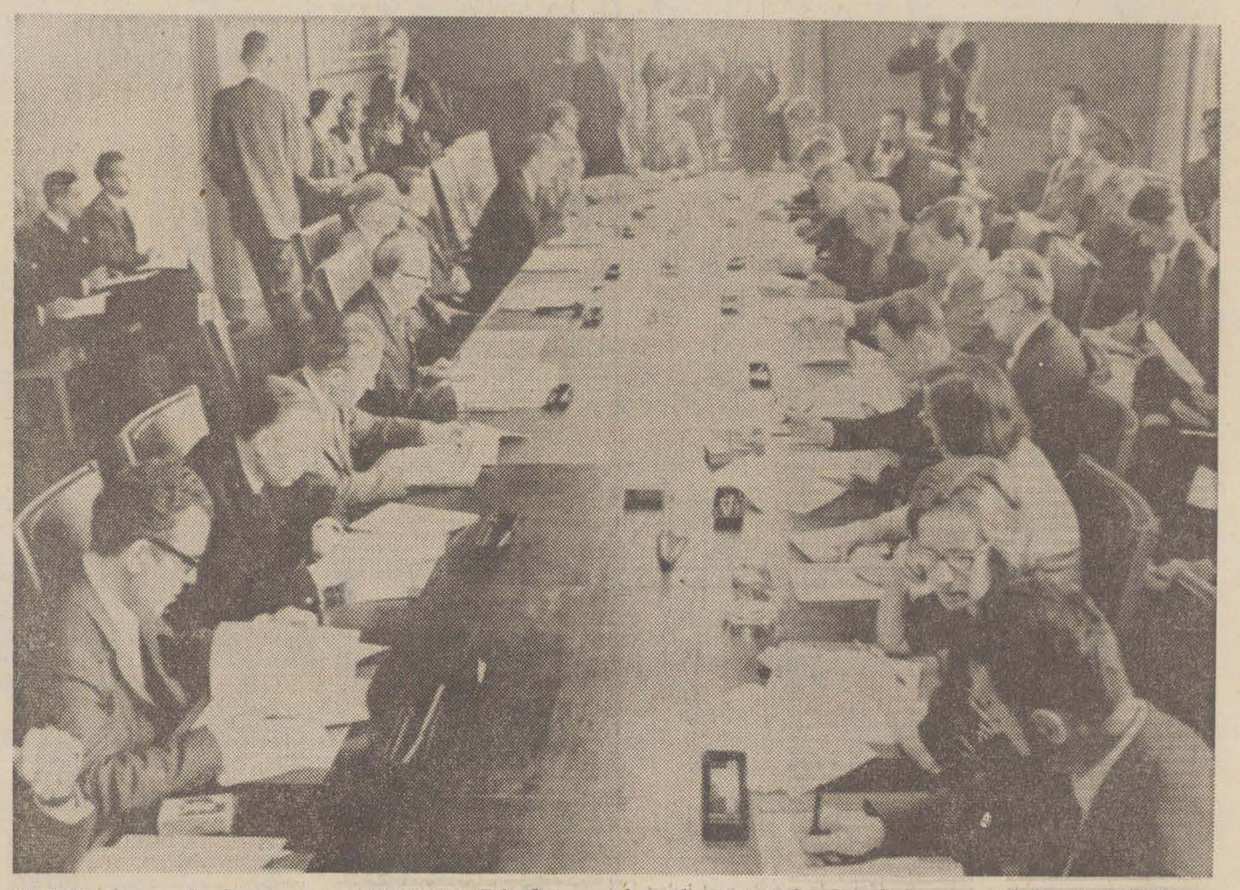

En bild från presskonferensen som statsminister Erlander gav på torsdagen i samband med den nya vitboken i Wallenberg-affären.

Köpare finns ej till hela Kaboms Svårt i Trollhättan

Någon köpare till Kaboms hela anläggning finns inte, medan däremot flera är intresserade av att köpa delar av bolagets enheter i Alingsås, Trollhättan och Vårgårda, förklarar länsarbetsdirektör Helge Peterson, Borås. Den omställningskommitté som bildats med anledning av företagets nedläggande sammanträdde på torsdagen, och man anser ,att det finns gott hopp om att kunna bereda samtliga berörda anställning, dels genom omskolning och dels genom överföring till likartad bransch.

Något besked om eventuellt delköp väntas inte inom de närmaste dagarna. Kommittén har utarbetat planer för de anställda om det skulle visa sig att inget köp blir av. Det finns närmare etthundra främst ogifta personer, som inte är lokalt bundna. För dessa är utgångsläget gynnsamt, och man räknar med att kunna bereda dem plats på annan ort, såvida bostadsbristen inte ger upphov till alltför stora problem.

Kaboms nedläggning berör 400 anställda i Alingsås, 150 i Trollhättan och 50 i Vårgårda. Utgångsläget är bäst i Vårgårda och relativt hyggligt i Alingsås, medan arbetstillfällena är tämligen begränsade i Trollhättan.

För Alingsås del är uppsägningar varslade till 15 oktober och successivt fram till 1 december och för Vårgårda och Trollhättan 1 nov till 1 dec.

Länsarbetsdirektör Peterson framhåller, att man ser optimistiskt på situationen. Det kan tillkomma nya spekulanter, och skulle det värsta inträffa, så är arbetsmarknadsläget gott. Bara i Borås skulle man utan vidare kunna ta emot 400 sömmerskor och även andra orter har brist på arbetskraft inom konfektionsbranschen.

De första tjänstemännen, bland dem tidsstudiemännen och sådana inom de tidigare leden av produktionen, har redan fått uppsägningar.

Kina ger Indien ultimativ varning vid Sikkim-gränsen

TOKYO (AP, TT-Reuter)

Kina uppmanade på torsdagen Indien att inom tre dagar avlägsna alla militära anläggningar vid eller på andra sidan gränsen mellan Kina och Sikkim eller "utsätta sig för allvarliga konsekvenser". Enligt nyhetsbyrån Nya Kina överlämnades noten till Indiens chargé d'affaires i Peking. Den skarpa varningen gavs på ett i diplomatkretsar ovanligt sätt, meddelar AP från Tokyo.

Indiens chargé d'affaires J S Mehta kallades till det kinesiska utrikesdepartementet i Peking någon gång efter klockan 1 natten till fredagen (kinesisk tid).

Sikkim, som ligger i Himalaya, är ett indiskt protektorat. Det gränsar till Indien och Tibet som numera är ett autonomt område inom Kina.

I noten fördömdes i ytterst hårda ordalag påstådda indiska trupprörelser, gränsöverträdelser och provokationer längs gränsen mellan Kina och Sikkim.

I fortsättningen av noten hävdades det att Indien företagit mer än 300 gränskränkningar på marken och i luften efter vapenvilan 1962.

Rekordpar i Skol-DM

Skolornas årligen återkommande DM-tävlingar avslutades på torsdagen på Slottsskogsvallen. I år bidrog ett friidrottspar, på bilden nedan, med sex nya distriktsrekord. De tog tre var. Ann Bramer heter flickan och hon sprang och hoppade till sig sina tre segrar på knappa 45 minuter. Sedan tog Ole Andersson vid och vann i snabb takt de tre löpningar han ställde upp i. 1.412 skolungdomar hejade fram sina favoriter, men den skolungdomsstämning som en gång fanns lyste med sin frånvaro.

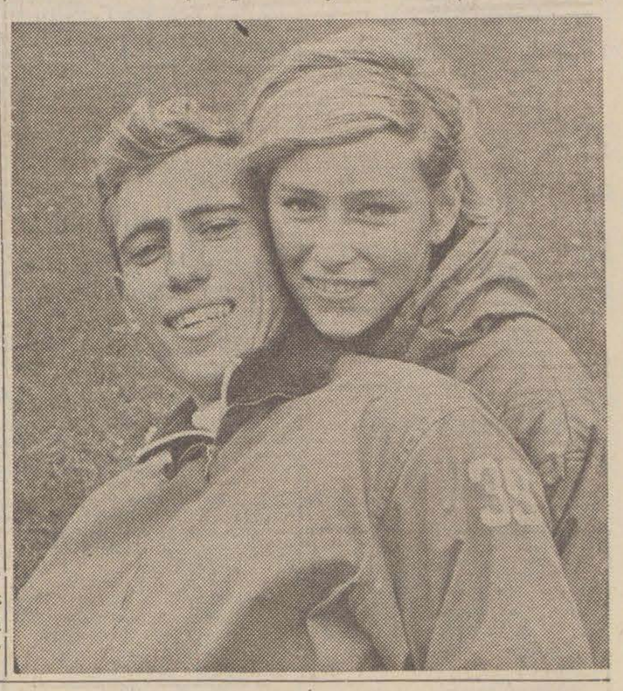

Sju japaner jorden runt i lastbil

Med 4.200 mil bakom sig och 5.800 mil framför sig åkte sju unga japaner i en stadig lastbil på torsdagseftermiddagen ombord på Prinsessan Désirée i Göteborgs hamn. Sedan december i fjol har de genomkorsat 29 länder med den lastbilen. Närmast är de destinerade till Hamburg f.v.b. till USA och Kanada. När de sju någon gång efter nyår är tillbaka i Tokyo kommer de att ha besökt 49 länder i fyra världsdelar. Resan kommer att ha kostat cirka 15.000 kr för alla sju, inklusive kost och logi under ett års tid.

Samtliga i gruppen är ekonomie studerande vid Takushoku-universitetet i Tokyo och följaktligen experter på att krama ut så mycket det går ur varje yen. Receptet: inga utsvävningar, inga hotell- eller restaurangbesök. Vandrarhem duger gott, tycker japanerna, som förresten ofta sover på lastbilsflaket (det är täckt med en kraftig presenning). Flaket fungerar också som kök och matsal. Och bilen är en gåva från en stor japansk bilkoncern.

Anledningen till resan är naturligtvis äventyrslystnad, men de sju har också en uppgift att utföra: de överlämnar nationsflaggorna från Tokyo-olympiaden till respektive länders olympiska kommittéer. Och hittills har de alltså givit bort 29 av de 49 flaggor de hade med sig från början.

Resan har gått över Indien genom Pakistan och vidare upp genom Europa. Bakom järnridån har de också varit, men erfarenheterna därifrån var inte enbart positiva. — Allting var fruktansvärt dyrt, säger gruppledaren, 26-årige Hirokichi Sasaki. Och överallt ville människor köpa saker av oss, t o m de kläder vi hade på oss. En gång körde vi fel väg och blev stoppade och förhörda av polisen. Längre in i Sovjet än till Moskva kom vi aldrig.

Alla sju i gruppen är experter på japanska idrotter som judo, karate, aikido och kendo. Det ingår i kurserna vid universitetet att behärska dessa grenar. I de större städer de besöker ger de demonstrationer i judo och karate. Man ryser vid tanken på vad som skulle hända om de blev osams sinsemellan.

Hur klarar man sig med språket vid en resa av det här slaget? Ja, för dessa japaner är den detaljen inget problem. Tillsammans talar de kinesiska, urdu, hindustani, indonesiska, ryska, spanska, engelska och så förstås japanska.

De sju japanerna på Prinsessan Désirées kommandobrygga tillsammans med fartygets befälhavare kapten Björn Gustafsson.

Produktionsökning med fyrtio procent i Labours femårsplan

LONDON (HT)

Storbritanniens ekonomiska femårsplan, som är labourregeringens hittills viktigaste politiska dokument, offentliggjordes på torsdagen. Målet är en 25-procentig produktionsökning mellan 1964 och 1970, vilket innebär att landet i planens slutskede per år skall producera för 8 miljarder pund mer än förra året. Av denna produktionsökning beräknas 4,5 miljarder bli förbehållna personlig konsumtion.

I planen skisseras ett nytt Storbritannien utan betalningsproblem och med en ny effektiv och konkurrenskraftig industri, ett folk som visserligen inte arbetar färre timmar än idag i veckan men som har bättre sociala förmåner, bättre skolor, fler bilar och TV-apparater och längre semestrar. Om planens mål skall kunna nås krävs emellertid verkliga kraftansträngningar inom alla samhällslager, heter det.

Offentliggörandet av femårsplanen, som har författats under ledning av ekonomiminister George Brown, åtföljs av en gigantisk publicitetskampanj. Av originaldokumentet, som är en tjock lunta på 500 tättryckta sidor, har regeringen givit ut en populär förkortad upplaga, och Brown har dessutom sänt 30.000

Forts sista sidan sp 2

En saknad, en död Fartyg bärgade eka

Det tyska fartyget Kerstin Mathiesen återvände på torsdagskvällen till Skoghall, varifrån fartyget gått med massalast på eftermiddagen. Tyskarna hade bärgat två män från en kapsejsad eka, som låg i marvatten i sjön 1 km söder om Skoghall. En av männen var svårt medtagen och avled senare. Ytterligare en hade varit med i ekan, men simmat mot land. Han befaras ha drunknat. Den ende överlevande, 27-årige fabriksarbetaren Esko Matti Kollander, var i god kondition och kunde genom tolk redogöra för olyckan.

Den man som avlidit var ägare till ekan. De tre männen, alla finländare, skulle till båtägarens bostad vid kusten. Ekan var rundbottnad och försedd med utombordsmotor. Vindstyrkan var 14 meter i sekunden och sjön krabb. Ekan vattenfylldes. De tre männen höll sig fast i båten som låg i marvatten, i väntan på att bli upptagna av något fartyg. Sedan började en av dem simma mot land flytande på en durkbräda.

När Kerstin Mathiesen kl 18.15 nådde platsen hade även en av de två som stannat kvar vid ekan börjat simma mot kusten. Han och Esko Kollander bärgades av fartyget genom att en livbåt sattes ut. Men han var mycket svårt medtagen och hade avlidit när han infördes till Karlstads lasarett från Skoghall dit fartyget återvänt.

Ny båtolycka vid Gottskär

En man saknas efter en sjöolycka på torsdagskvällen mellan Gottskär och Brokö i Kungsbackafjorden. Spaningarna var ännu vid ettiden i natt resultatlösa.

Två män var ute i en eka som kantrade av en brottsjö. Båda kom i vattnet. Den ene lyckades simma i land och larmade polisen. Han vet ingenting om kamratens öde.

Trav inställt Svår snuva i stallarna

STOCKHOLM (TT)

Hälften av de 120 hästar som finns i stallarna på Romme travbana utanför Stora Tuna i Dalarna står i sina spiltor och hostar. De flesta av dem har feber, upp till 40 grader mot normala 38 och de kan inte springa. En travtävling, höstens sista, som skulle hållas nästa torsdag måste inställas på grund av hästarnas influensaepidemi.

— Över hela stallbacken hörs det hosta, säger travsällskapets ordförande H Skantz. Epidemin bröt ut i början av veckan. I söndags var det tävling på banan, och då deltog flera hästar från andra platser, bl a Norge. Det kan tänkas att de fört smittan vidare.

Även vid Gävle travbana finns det en del hästar med virus, omkring ett tiotal. På Siljanstravets bana i Rättvik har **man två förkylda hästar.**